Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, 5. oktobra 1939. — Leto XII. Št. 41.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Delavstvo in prava demokracija

»Jugoslovanska strokovna zveza« in vsa njena zgodovina, razen strogo strokovnega dela, sloni na popolni demokraciji, tako v notranjem njenem življenju, kakor tudi v javnem. Ni še bilo v »Jugoslovanski strokovni zvezi« važnejšega odločilnega dogodka, da bi ga prej ne odobrile njene najširše instance. Tako imamo v naši organizaciji najbolj povezano skupno delo od njenega načelstva preko širših forumov, do sej vodstva, pri katerih sodeluje po svojem zastopniku sleherna naša skupina.

Pri tako tesno povezanem delu je popolnoma razumljiva nerazdružljiva skupnost, ki vlada v »Jugoslovanski strokovni zvezi«. Eden za vse, vsi za enega, je geslo naše skupnosti. Srčna kri te naše skupnosti pa je borba za gospodarski in moralni dvig delavstva v duhu krščanskih načel, ki so osnova vsega našega gibanja. Zato predstavlja pri nas vsak posameznik le del te skupnosti, ki mu je svet predvsem ugled vsega delavstva kot celote, ne pa kaka avtoriteta posameznih odborov ali pa celo posameznikov. Naša najvišja avtoriteta so osnovna načela našega gibanja in njihov nositelj v idejnem smislu, to je Bog, vsi drugi smo enak z enakimi samo v službi te ideje in po njej dobrobiti vsega delavstva.

V tem je vsa skrivnost »Jugoslovanske strokovne zveze«, ki je tako srečno preživela vse težke zadnje čase, ko se je bila bitka za njen obstanek. Januarska seja vodstva je dokazala to trditev v polni meri. Kakor koli bi JSZ delovala v svoji preteklosti drugače, bi njena skupnost ne bila tako močna in bi iz boja izšla prav gotovo, če ne popolnoma uničena, pa vsaj tako zelo oslabljena, da bi ne bila več zmožna življenja.

Ves boj proti JSZ, ki se je vršil zadnja leta v tako ostri smeri, je predvsem veljal tej skupnosti. Krogi, ki so ta boj vodili, so imeli predvsem namen, da se delavsko gibanje podredi nekaki politični skupnosti, kjer bi se želje in zahteve izenačevale v smislu te skupnosti. To se pravi, da se iniciativnost v socialnem napredku odvzame delavstvu in se ga napravi odvisnega od milosti in darežljivosti drugih činiteljev, ki režejo kos kruha in pravice tistemu, komur sami hočejo po mili volji.

V tem je začetek nove, kakor danes pravijo, mlade delavske organizacije, s katero so vodili gotovi ljudje boj proti JSZ. Toda ta boj, kakor danes lahko ugotovimo, je doživel neuspeh, kajti zmagala je delavska zavest, ki je pravo zdravo jedro naše organizacije in vsega našega gibanja. Kratko in malo rečeno, v krščanskem delavskem gibanju je zmagala prava demokratična miselnost, ki je globoko zasidrana v osnovnih krščanskih načelih.

Vsakomur, ki bo naše gibanje poznal s te prave strani, bo razumljivo njegovo stališče do vseh socialno političnih vprašanj, kakor tudi do vseh vprašanj, ki se v kakršni koli obliki dotikajo delavstva. Krščansko socialno delavstvo hoče, da o vseh delavskih vprašanjih odloča delavstvo samo, kajti to je njegova pravica in dolžnost.

K obletnici smrti dr. Janeza Evangelista Kreka

Pravilno je, da se krščansko socialistični delavci spominjamo vsako leto smrti svojega ustanovitelja in socialnega učitelja slovenskega delovnega ljudstva dr. Janeza Evangelista Kreka. V gospodarsko socialnem oziru pred Krekom ni noben Slovenec toliko storil za delovno ljudstvo kot dr. J. Ev. Krek. Brez dr. J. Ev. Kreka bi ne bilo pri Slovencih nobenega krščansko socialnega gibanja in socialnega dela, ki se je izvršilo za delavce po delavskih društvih in posebno po »Jugoslovanski strokovni zvezi«. Delavstvo krščansko socialnega mišljenja, če bi sploh bilo, bi bilo brez vsake zaslombe, ker bi bilo sicer na zunaj krščansko, a brez zavesti, da je v krščanstvu temelj socialnemu življenju vseh ljudi. Delavstvo bi tudi najbrž ne imelo nobene lastne organizacije, ki bi ga bodrila k resni borbi za obrambo lastnih koristi. Idejno bi bilo delavstvo morda navezano na marksizem, ki je v gotovih pogledih, četudi v fantastičnih oblikah, za trpeče ljudstvo v teoriji zelo privlačen.

Ob nastopu dr. Kreka je med delavstvom obstajal samo marksistični socialni nauk. Šele po dr. J. Ev. Krekn je dobil krščanski socializem tla pri Slovencih in predvsem med delavci, ki so bili po večini še krščansko misleči, a brez socialne zavesti, ki jo vsebuje krščanstvo. Socialno vprašanje je zelo staro in obsega vse ljudi in vse narode. Vendar pa je treba veliko truda in znanja, da se vsaj nekoliko socialno gospodarske zavesti vcepi delovnemu ljudstvu, ki včasih ne more sprejeti misli, da imamo po delu vsi enake dolžnosti in po dolžnostih pravice do dostojnega življenja.

To je Krek dobro vedel, zato je z vso vnemo svoje volje in razumom svojega znanja in svoje duše poprijel za delo, ki naj prinese našemu delovnemu rodu boljše materialne in duhovne razmere. Temelj Krekovemu socializmu je bil krščanski nauk, ki ga je učil Kristus in je zapisan v Evangeliju. Krščanska zapoved: Ljubi Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe, je dala Kreku ono moč, s katero je šel v socialno borbo proti vsem kapitalističnim Goljatom. Kršč. načelo: Česar ti nočeš, da bi kdo tebi storil, tega tudi ti drugemu ne stori, mu je bilo orodje za uresničevanje socialne pravičnosti. Socialna pravičnost v navedenem smislu je tudi med kristjani zelo redka čednost, četudi je temelj krščanske pravičnosti in socialnega problema.

Dr. Janez Ev. Krek je dobro vedel, da brez moralne podlage ne bo mogoče nikdar in v nobenem sistemu izvesti in rešiti socialnega vprašanja, ki bi dalo delu njegovo pravico, čast in veljavo, delavcem pa dovolj kruha in za življenje potrebnih snovi, ki se množe in izpopolnjujejo z delom človeka.

Naš slovenski narod je s Krekovo smrtjo sicer utrpel ogromno izgubo, a ohranil se je njegov družabni nauk, ki more, ako bi ljudstvo po njem živelo, osrečiti vse delovne in ostale stanove. Žal Kreka danes spoštuje in upošteva edino delavski stan po organizacijah, ki jih je on zamislil in pomagal ustanoviti. V teh organizacijah nam je zapustil svoj socialni nauk, ki ga je tudi praktično vršil v svojih dejanjih. Nauk krščanskega socializma, ki ga je osebno vlival v srca delovnega ljudstva, delavcev obrtnikov in kmetov, bi mu moral prinašati v izvrševanju najlepši spomin.

Poštenje, samozavest, vera v Boga in njegovo pravičnost ter potrebna mera odkritosrčnega poguma naj spremljajo vsakega krščanskega socialista na poti v borbi za pravičnost, izboljšanje materialnih in duhovnih razmer ter v spomin dr. Janeza Evangelista Kreka!

Dan 8. oktobra 1917 je dan Krekove začasne smrti. Ta dan bodi krščanskim socialistom ob Krekovem spominu dan vstajenja za njegove nazore!

Bog mu bodi plačnik!

Jože Gostinčar,
starosta slov. kršč. socialistov.

Delavski koledarček 1940

je v tisku. Imeti ga mora vsak zaveden delavec in član Jug. strokovne zveze!

Strokovna poročila

Posmrtne rente svojcem zavarovancem OUZD

Zavarovanje za starost, onemoglost in smrt, se razlikuje od ostalih dveh zavarovanj v tem, da določa dobo plačevanja prispevkov, da si pridobi zavarovanec pravico do podpore zase ali za svojce. Po ZZD je določeno, da znaša doba plačevanja prispevkov za starostno rento 500, za onemoglostno 200 in za posmrtno 100 tednov. Dne 1. septembra 1937 so se pričeli predpisavati in pobirati prispevki za starostno zavarovanje, do 1. avgusta letos je poteklo torej okrog dve leti ali doba, ki je predpisana za pridobitev posmrtne rente po smrti vzdrževatelja družine. Če je kdo umrl po 2. avgustu 1939 in bil zavarovan dve leti nazaj nepretrgoma pri OUZD-u, je pridobil s tem za družino pravico do posmrtne rente.

Kateri svojci so upravičeni do posmrtnih rent in kolikšne so te, smo točno navedli že v št. 37 našega lista. Zato tega ne bomo ponavljali. Opozarjamo le, da te rente ne bodo velike. Saj bo celo renta zavarovanca za primer starosti znašala pa najvišjem mezdnem razredu na mesec samo 532 dinarjev. — Posmrtne rente svojcev so še sorazmerno nižje. Otroška renta znaša po 9. mezdnem razredu 42,30 din, v 12. mezdnem razredu pa 72 din na mesec. Skoro vedno pa se bo morala renta posebej izračunati, ker se plače delavstva navadno menjavajo, z njimi vred pa seveda tudi mezdni razredi, pri določanju rente pa je treba upoštevati vse mezde iz dveletnega obdobja pred smrtjo zavarovanca. Po povprečnem zaslužku se odreja tudi renta.

Svojci, ki ne bodo mogli dokazati zakonitega članstva, seveda ne bodo mogli dobiti posmrtne rente, tako da bodo njihove prošnje gotovo neugodno rešene. Pri tem pa opozarjamo, da se šteje v dobo članstva tudi čas orožnih vaj, doba prejemanja hranarine in tudi čas, za katerega se more dokazati, da so bili odtegovani zavarovalni prispevki.

Za posmrtno rento lahko zaprosi zakonski drug pokojnega člana, njegovi otroci, pa tudi starši in stari starši, končno pa tudi vnuki in bratje ter sestre pod 16. letom, če je za njih vzdrževanje pretežno skrbel pokojni zavarovanec, dokler so navezani na podporo, toda največ za tri leta po smrti člana. Toda prvi so na vrsti pri pravici do rente člani rodbine. Šele, če oni ne izčrpajo vse rente, pridejo na vrsto starši, ki imajo zopet prednost pred delom in babico ter vnuki, brati in sestrami.

Kdor je dosegel 100 tednov zavarovanja, pa preneha biti zavarovan, ker je izstopil iz dela ali bil odpuščen, lahko nadaljuje zavarovanje za smrt prostovoljno, tako da bodo imeli njegovi svojci pravico do posmrtne rente takrat, ko bo umrl. Tega prostovoljnega zavarovanja pa ne more nadaljevati, kdor še nima 100 tednov zavarovanja.

Končno pripominjamo, da je treba priložiti prošnji za posmrtno rento tudi nekolkovan mrtvaški list kot dokazilo o smrti zavarovanca, poleg tega pa tudi izjavo župnega urada, v kateri so navedeni točni podatki o sorodnikih, ki prihajajo v poštev za posmrtno rento, z navedbo dneva njihovega rojstva. Prošnji s prilogami je treba pošiljati na OUZD v Ljubljani neposredno ali preko njihovih poslovalnic, lahko pa tudi preko občin.

Konferenca strokovnih organizacij v Trbovljah

V nedeljo 1. oktobra t. l. se je vršila v Trbovljah važna konferenca, ki so jo sklicale svobodne strokovne organizacije. Razpravljala je:

1. o uvedbi plačanih dopustov za rudarje,
2. o spremembi pravil bratovske skladnice in
3. o tolmačenju § 221. obrt. zakona, glede odtegljaja po 10 din od mezde za čas orožnih vaj.

Konferenci je prisostvovalo večje število delegatov iz vseh podružnic strokovnih organizacij. Predsedoval je predsednik II. skupine g. Pliberšek.

K vsem trem točkam dnevnega reda so podali poročila in stališča zastopniki strokovnih organizacij. Debata, v katero so posegali tudi ostali, je pokazala, da vlada med rudarji za ta vprašanja veliko zanimanje in da so bili odločeni vsa ta vprašanja postaviti tako odločno, da se čimprej urede.

Glede plačanih dopustov je bilo ugotovljeno, da jih imajo sedaj že vsi rudarji v državnih rudnikih, kakor tudi delavci po raznih drugih večjih podjetjih. Ker je rudarsko delo izredno naporno in težko, je gotovo, da bi rudarji bili teh dopustov še najbolj potrebni. Ker se delodajalci, posebno TPD, izgovarjajo, da bodo takoj pristali na dopuste, čim bi bili uzakonjeni, je bila konferenci stavljena spomenica, ki zahtevo rudarjev po plačanih dopustih primerno utemeljuje.

Prav tako je konferenca temeljito proučila predloge glede spremembe pravil bratovskih skladnic. Že ponovno je rudarsko delavstvo zahtevalo, da se nekatere točke popravijo, ker so za rudarje zelo krivične. Tako so rudarji med drugim tudi zahtevali popraviti tudi §§ 50., 64., 82. in 119.

Daljša debata se je razvila o vprašanju § 221. obrt. zakona in odtegljaja 10 din na šiht delavcu za čas orožnih vaj. Delavska zbornica to stvar tolmači tako, da je vsak odbitek nezakonit. Tudi strokovne organizacije stoje ves čas na tem stališču, vendar so delodajalci dosledno vztrajali na tem, da imajo pravico do odbitka 10 din. Navzoči so bili mnenja, da bi bilo potrebno doseči pravilno tolmačenje te točke, kar bi bilo mogoče najlažje doseči, da bi Delavska zbornica ob kakšni tozadevni tožbi nudila nekomu pravno zaščito in bi tako prišli v tej zadevi do potrebne jasnosti.

K vsem tem vprašanjem so bile sprejete spomenice, ki pristojnim ministrstvom pojasnjujejo dejanski položaj vseh zadev. Konferenca je končno sklenila, naj bi se te spomenice čimprej osebno izročile resornim ministrom, da bi bilo tako mogoče tudi bolj podrobno pojasniti, zakaj delavstvo želi, da se ta vprašanja čimprej rešijo in urede.

Zahteva po povišanju prispevkov

Centralno tajništvo Delavskih zbornic je na svoji seji v Splitu soglasno sklenilo, da bo predlagalo povišanje prispevkov za Delavske zbornice od 3 na 4 odstotke.

Na tej seji je bil tudi nastavljen kot zastopnik slovenskega dela »Jugorasa« (ZZD) bivši tovariš g. Albin Gaser. Njegovo službeno mesto je v Belgradu.

Knjižnice Delavske zbornice

Knjižnici Delavske zbornice v Ljubljani in Mariboru sta odprti vsak delavnik od 10 do 12 dopoldne in od 5 do 8 zvečer. Nabavljata si vedno nove dobre knjige, izposojnina knjig je pa zelo nizka. Brezposelni delavci in nameščenci imajo še 50% **popust.** Poučne knjige se izposojajo na 4 tedne. Tudi na deželo se izposojajo knjige.

Delavci in nameščenci, ki še niste člani knjižnice, vpišite se v njo! Vsaka delavska in nameščenska družina naj bi bila včlanjena v svoji knjižnici, ki nudi z dobrimi knjigami najlepšo in najcenejšo zabavo in pouk.

Knjižnica Delavske zbornice v Celju bo začela poslovati to jesen, tako da bodo imela tri glavna naša mesta svoje delavske knjižnice, ki širijo prosveto med najširše plasti našega delovnega ljudstva.

Naš slovenski človek se čuti domačega samo še kot »somišljenik« in »pristaš«, kot Slovenec nikjer!

Obisk pri Hrvatskem radničkem savezu v Zagrebu

Pretekli teden se je oglasilo zastopstvo JSZ pri HRS-u v Zagrebu. Namen obiska je bil predvsem v izmenjanju misli med obema stanovskima organizacijama o delovanju na strokovnem polju in o načelnih pogledih z ozirom na razvoj socialne politike v državi.

Vsi zastopniki so se porazgovorili o perečih socialnih vprašanjih in marsikaka dobra misel je padla o delu v sindikatih.

Ta konferenca ni napravila nobenega važnejšega sklepa, ker je vsak sindikat popolnoma samostojen in neodvisen tako v načelnih kakor tudi v organizacijskih vprašanjih. Le v važnejših vprašanjih, ki se bodo tikala vsega delavstva, se bodo po potrebi izmenjale misli, po katerih bo vsak sindikat izluščil za sebe potrebno stališče, kar naj bo v korist in zdrav napredek socialne politike v državi.

Vendar so tudi mnogi izmed voditeljev vanj verovali, a zaradi farizejev niso priznavali, zato da bi ne bili izobčeni iz shodnice. Ljubili so namreč svojo čast pred ljudmi bolj ko čast božjo. (Janez 12, 42—44. vrst.)

Strokovna šola JSZ

»Jugoslovanska strokovna zveza« je sklenila prirediti za večjo strokovno izobrazbo svojih članov, predvsem pa onih tovarišev, ki vodijo posamezna okrožja ali skupine in so stalno sredi strokovnega dela, šestmesečno »Strokovno šolo«.

»Strokovna šola« začne s svojim delom v nedeljo 8. oktobra. Učni program za to nedeljo je sledeč:

Srečko Žumer: Otvoritev.

Dr. Andrej Gosar: Katoličani in socialno vprašanje v sodobnem svetu.

Dr. Jože Pokorn: Podjetniške organizacije.

Anton Marinček: Pomen socialne zakonodaje.

Anton Marinček: Bolniško in nezgodno zavarovanje.

Rozman Jožko: Ustroj in organizacija JSZ.

Na seji »Jugoslovanske strokovne zveze« je bilo v »Strokovno šolo« sprejetih 22 mladih ljudi iz celotne organizacije, ki jih naj »Strokovna šola« usposobi za zmožne in stranko pripravljene strokovničarje.

Graditi — ne pustošiti

Novi časi, novi ljudje in nove zmote. To čutimo, ko slišimo nova gesla, ki padajo okrog nas. Med temi gesli je tudi zahteva po uničenju marksizma, kar naj bo namen skupine, ki se hoče razrasti in razbohotiti med našim delavstvom. Vemo, da je delavstvo dolga desetletja imelo namen s svojo borbo uničiti zlo kapitalizma ali pa mu vsaj pristriči peroti. Dr. Janez Evangelist Krek, Leon XIII. in vsi voditelji krščanskega ter ostalega delavstva so klicali delavstvo na boj proti kapitalizmu kot njegovemu skupnemu sovražniku, ki je držal in še drži delavstvo v socialni stiski. V borbi za delavske koristi in pravice so nastopale več ali manj složno vedno vse strokovne delavske organizacije, krščanske, svobodomiselne in marksistične. Tako je še danes po vsem svetu, kjer se spoštuje združevalna svoboda delavstva.

Ne rečemo, da taki skupni nastopi zabrisujejo razlike med posameznimi skupinami med delavstvom. Ne, te ostanejo. Saj n. pr. program Krščanske strokovne mednarodne zveze izrecno pravi, da krščansko strokovno gibanje odklanja socializem, na drugem mestu pa ravno tako krepko poudarja, da gibanje ni proti sodelovanju z delavstvom ostalih smeri v brambi pravičnih delavskih zahtev. In drugače tudi ne more biti, dokler priznamo drug drugemu pravico do svobode mišljenja, prepričanja in svetovnega nazora. Saj če sodelujeta krščanska in marksistična strokovna organizacija v boju za izboljšanje delavskega položaja v tovarni ali v celi gospodarski stroki, s tem še ni rečeno, da so se izneverili svojemu programu prvi ali drugi strokovničarji. Oni samo delajo, kar morajo, kar je v delavsko korist in za kar so poklicani. Strokovne organizacije niso za pričkanje med seboj, temveč za delo za delavsko stvar. To dejstvo ne izključuje stremljenja krščanskih strokovničarjev, da si pridobe na svojo stran večino delavstva ali celo vse delavstvo, kar je nujno za zmago krščansko-socialistične misli. Naša ideja bo zmagala med delavstvom, ker je poštena in v prospeh delavskega stanu, samo če bomo zares požrtvovalni in nesebični. Kakih nasilnih sredstev se krščanski strokovničarji nismo in ne bomo posluževali, ker smo jih in jih bomo odklanjali tako zase kot tudi za druge. Tak je bil in ostane tudi naš »boj z marksizmom«. Naj dostavimo, da v tem stališču nismo osamljeni, temveč da tudi vsi naši tovariši v inozemstvu o tem boju ne marajo govoričiti, temveč skušajo utrditi svoje postojanke med delavstvom z delom za delavstvo.

Še brezposelne podpore in vojaški vpoklici

V zadnji številki »Delavske pravice« smo priobčili članek »Brezposelne podpore in vojaški vpoklici«. Z ozirom na ta članek pa so potrebna še nekatera pojasnila.

Za čas prvih šest tednov ima vsak delavec, ki je bil vpoklican, pravico do svoje plače, ki mu jo mora plačati podjetje, v katerem je bil zaposlen. To pravico ima pa delavec le v tem primeru, če je bil zaposlen najmanj leto dni že v dotičnem podjetju. Kdor pa je bil zaposlen manj kot leto dni, ima pravico do plače za teden dni.

Borza teda bo tedaj izplačala podpore za čas, ko delavec ne bo imel več pravice do plače po § 212 OZ od podjetja.

Za podpore, ki jih bodo dajale Borze dela, je postopek v tem primeru prav isti kot za redne podpore. Kdor pa je namreč podporo že izčrpal, ta do podpore nima več pravice. Kakor običajno, je treba tudi tu predložiti Borzi dela delavsko knjižico, kateri je treba priložiti točen naslov in družinsko stanje kakor tudi potrdilo občine, kdaj oziroma kateri dan je bil delavec poklican pod orožje. To potrdilo je namreč dokaz za brezposelnost in bodo Borze dela računale delavcem brezposelnost od tega dneva dalje. Vse to lahko uredi žena delavca ali kdor koli. Najboljše je, če si to potrdilo doma oskrbite in skupno s knjižico pošljete nam na centralo, nakar bomo mi na Borzi dela vašo prošnjo prijavili in vse potrebno uredili.

Socialno zavarovanje

V juliju 1939 je imel OUZD zavarovanih povprečno 106.452 delavcev, in sicer 69.395 moških in 37.057 ženskih oseb. Povprečni stalež zavarovancev se je zvišal od lanskega leta za + 2.548 oseb.

Povprečni stalež bolnih, za delo nesposobnih zavarovancev je znašal 2967 oseb, to je za + 224 oseb več nego v lanskem letu ob tem času.

Dvignil se je tudi odstotek bolnikov od lanskoletnih 2.64% na 2.97%, to je za + 0.15%.

Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala v tem mesecu 24.92 din. Padec, ki je že nekoliko manjši od padca v juniju t. l., je znašal — 0.22

Celokupna dnevna zavarovana mezda je znašala v juliju 1939 2,652.990.80 din in se je od lanskega leta dvignila za 40.823.60 din. Ta dvig pa je izkazan le pri moških zavarovancih, in sicer za + 49.416.40 din, medtem ko je pri ženskih zavarovancih izkazan celo padec in sicer za — 8592.80 din.

Po naših krajih

Zagorje

Skupina rudarjev »Jugoslovanske strokovne zveze« sklicuje za nedeljo 7. oktobra ob 9 dopoldne v gostilni Rancinger, ustanovni občni zbor »Delavske prodajne in nabavljalne zadruge«. Vabimo vse člane, da se tega občnega zbora v čim večjem številu udeleže in poskrbijo tudi za udeležbo drugih. Če je kdo službeno zadržan, naj ga nadomesti žena!

Obenem bomo poročali tudi o konferenci rudarjev, ki se je vršila v Trbovljah v nedeljo 1. t. m.

Preserje pri Kamniku

V nedeljo 8. oktobra ob 15. uri ima skupina lesnega delavstva Preserje svoj članski sestanek v prostorih gostilne Kriškar. Sestanek je važen za celokupno delavstvo naše tovarne zaradi pogajanj, ki so se vršila in je dolžnost vseh, da se ga polnoštevilno udeleže. Pride zastopnik centrale. — Že v juliju je delavstvo, zaposleno pri podjetju Feliks Stare v Preserjih predložilo podjetju zahtevo po 15% zvišanju urnih mezd. Na podlagi tega predloga se je vršilo več razgovorov, ki jih je vodila JSZ po svojem zastopniku tov. Rozmanu in obratnih zaupnikih tega podjetja. Na razpravi 1. t. m. je bil končno dosežen sporazum. Podjetje je pristalo na 5% zvišanje plač. Ker položaj v lesni stroki spričo razmer ni prav ugoden, so delavski zastopniki na to pristali.

Trbovlje

Na seji »Strokovne zveze rudarjev«, ki se je vršila 24. septembra t. l. v Trbovljah in o kateri smo že poročali v zadnji številki, smo med drugim tudi razpravljali o brezposelnih podporah članom bratovskih skladnic, ki so bili poklicani pod orožje. Javna borza dela je namreč strokovnim organizacijam sporočila, da bodo vsi vpoklicani dobili v kolikor bi to ne dobili drugje, za čas orožnih vaj brezposelne podpore. Ker veljajo vsa določila glede brezposelnih podpor tudi za rudarsko borzo dela, ki jo vodijo in upravljajo bratovske skladnice, bi moralo to sporočilo veljati tudi v tem primeru. JSZ je nato iskala tozadevne informacije in dobila odgovor, da o tem bratovski skladnici ni ničesar znanega. Zato je »Zveza rudarjev JSZ« naslovila na Glavno bratovsko skladnico v Ljubljani vlogo s prošnjo, naj skladnica izposluje enak odlok glede izplačevanja brezposelnih podpor vpoklicancem, kakor so ga dobile od centralne uprave za posredovanje dela podružnice borz dela v državi.

Ako veljajo enake pravice in dolžnosti za rudarje v vseh ostalih primerih, smo mnenja, da morajo veljati tudi v tem.

Hrastnik

V nedeljo 8. oktobra t. l. se bo vršila širša seja naše skupine ob 8. uri zjutraj (po prvi sv. maši) v dvorani »Prosvetnega društva« v Hrastniku. **Obvezno se morajo seje udeležiti člani odbora in nadzorstva! Obenem pa vabimo vse ostale člane.** Poročali bomo o sklepih konference vseh strokovnih organizacij v Trbovljah. Namesto odstopišega tajnika bomo kooptirali v odboru tudi enega izmed članov. Odbor izreka ob tej priliki zahvalo bivšemu tajniku in obžaluje, da je svoj odstop utemeljil čisto iz osebnih razlogov. Veseli nas njegova izjava, da bo v bodoče še vedno pomagal pri delu kot član naše skupine! Pridite vsi! Na sestanek pride tovariš Križnik Filip iz Trbovelj. — Odbor.

Poselska zveza

Poslovne poselske knjižice za služkinje

Ponovno opozarjamo vse služkinje, da si nabavijo nove poselske knjižice in sicer najkasneje do 31. decembra t. l. 28. septembra 1938 je izšla uredba z zakonsko močjo o poslovnih knjižicah in pravila za izvrševanje te uredbe. Službodajalci ne smejo pod kaznijo zaposliti nobene služkinje, delavca ali nameščenca brez redne poslovne knjižice. Po tej uredbi se smatra vsaka oseba preko 14 let brez razlike spola, ki daje svojo telesno ali umsko moč v službo drugega za plačo, torej tudi začetnice ali vajenke. Služkinje, ki imajo stare knjižice jih lahko zamenjajo na vsaki občini, v kateri so zaposlene. Novo knjižico izda občina, v kateri je rojena ali pristojna. Priložiti je treba dve enaki fotografiji oblike 4.5 × 6 cm in kolek za 10 din.

Tečaji

Nemški tečaj za začetnice se je pričel v nedeljo 1. oktobra. Vršil se bo vsako nedeljo ob 3 popoldne. Vabimo vse one služkinje, ki imajo veselje za učenje, da se priglasijo v ta tečaj. Nemški tečaj za one služkinje, ki so se že učile, se bo zaradi nepredvidenih zaprek pričel kasneje in bomo pravočasno vse obvestili.

Kuharski tečaj se bo pričel v ponedeljek 9. oktobra ob 7 zvečer. Prosimo one tečajnice, ki so se priglasile, da pridejo točno ob navedenem času. Tečaj se bo vršil redno vsak ponedeljek in četrtek.

Izobraževalni tečaj se bo vršil vsak torek in petek. Pričetek tega tečaja bomo pravočasno sporočili.

Za vse tečaje se dekleta lahko še priglasijo in sicer v pisarni »Poselske zveze«, Miklošičeva cesta 22/I, desno. (Delavska zbornica.)

Služkinje!

Letos poteče 20 let, odkar smo ustanovile svojo stanovsko organizacijo

»POSELSKO ZVEZO«.

V nedeljo 5. novembra hočemo proslaviti svojo dvajsetletnico.

Spored proslave:

Ob 6 zjutraj sv. maša s skupnim sv. obhajilom v stolnici.

Ob 5 popoldne v frančiškanski dvorani slovesna proslava dvajsetletnice z igro »Žena s srcem«.

Služkinje! Udeležite se vse svoje lepe stanovske slovesnosti! Stanovska zavednost naj vam bo prva dolžnost!

Poselska zveza.

Vojno gospodarstvo v Franciji

V zadnji »Delavski pravici« smo objavili članek o vojnem gospodarstvu v Nemčiji. »Hrvatski dnevnik« objavlja 27. septembra t. l. zanimiv članek o vojnem gospodarstvu v Franciji, ki ga prinašamo, da bo slika popolna.

Bruxellski dopisnik časopisa »Deutsche Allgemeine Zeitung« je poslal v Berlin prav zanimiv članek o položaju, v katerem se je znašla Francija po vojni napovedi Nemčiji in ki je karakteriziran po raznih gospodarskih in finančnih ukrepih, ki jih je podvzela francoska vlada v prvih dneh vojne.

Predvsem sta bila uvedena 60 urni delovni tednik in dalje kontrola mednarodne trgovine, ki prav lepo dokazujeta, kako hitro je morala Francija slediti potrebam, ki jih je izzvala mobilizacija. Francija in predvsem finančni minister Reynaud sta se mnogo bolj upirala tem ukrepom in zahtevam, kakor Anglija, ki je bila pripravljena takoj kreniti po poti vojnega gospodarstva. Finančni minister je trdno upal, da bo mogel zraven vojnega gospodarstva še vzdržati neodvisno civilno gospodarstvo. **Danes pa francoske oblasti izjavljajo, da je gospodarstvo v vojni enotno in da morajo vse njegove komponente sodelovati skupno in harmonično. Treba se je bilo spoprijazniti z dejstvom, da se bo civilno gospodarstvo vedno bolj krčilo na korist vojnega.**

60 urni delovni teden je bil uveden predvsem zaradi dveh dejstev: mnogo delavcev je bilo vpoklicanih in zaradi možnosti napadov iz zraka so morali izpraznitи večja mesta in naselja, ki so v gospodarsko industrijskem pogledu važna. **Zaradi tega je bil v vsem gospodarstvu zraven podjetij, ki skrbijo za vojaške potrebe, uveden 60 urni delovni teden, ki se more z dovoljenjem inspektorja dela podaljšati na 72 ur. Pri tem se za prvi 5 ur nadurnega dela ne plača nič poviška, a za ostale 75% normalne mezde. Od teh 75% plačujejo še delodajalci 25% v novi podporni fond za pomoč družinam onih delavcev, ki so mobilizirani. Prejšnje uredbe o arbitražnem postopku v tovarnah so nehale veljati.**

Nadalje je Francija te dni uvedla kontrolo nad uvozom in izvozom. Prej so pa še bili izdani mnogi predpisi in prepovedi, ki urejajo izvoz. Uvoz produktov, ki niso neobhodno potrebni je zmanjšan na minimalno količino, a na drugi strani je urejeno vse tako, da se izvoz podpre z vsemi sredstvi, ker je treba plačevati uvoz, predvsem pa uvoz onih produktov, ki so potrebni za vojno gospodarstvo države.

Uvedena je tudi devizna kontrola. Samo nekatere banke dobe lahko dovoljenje za trgovanje z devizami. Devizni urad daje devize za plačevanje dovoljenega uvoza, za plačevanje dolžnih obvez, ki so bile sklenjene pred 10. septembrom t. l. in za potovanje v inozemstvo. Za potovanje v inozemstvo se odobri največ 5000 frankov (t. j. v našem denarju 5500 din) za osebo in za enkratno potovanje. Pri daljšem bivanju v inozemstvu je dovoljena najvišja vsota 10.000 frankov (t. j. 11.000 din) na mesec. Večjo vsoto more dovoliti samo finančni minister. Na drugi strani je pa treba deviznemu uradu oddati vse devize. S posebno uredbo se bo tudi uredil uvoz francoskih novčanic. Za sedaj je ta uvoz svoboden, tako da v najkrajšem času pričakujejo povratka pretežnega dela novčanic, ki so bile razvrščene po inozemstvu v zadnji dobi svobodne trgovine z devizami.

Izdana je tudi uredba o prepovedi izvoza kapitala in morajo merodajne oblasti potrditi vsako trgovanje z zlatom.

Krščansko strokovno gibanje in svoboda strokovnih organizacij

(Nadaljevanje)

Sindikalna svoboda

Gospodarski sistemi, ki so zelo dobro uspevali v zadnjem stoletju, so imeli za delavstvo izredno težke posledice.

Ta doba je bila tako žalostna, da je povzročila veliko protestov, tudi posebno svečanih. Na primer protest papeža Leona XIII. V svoji okrožnici »Rerum novarum« je ožigosal nezasluženo bedo, v kateri se delavstvo nahaja, in skoraj suženjski jarem, pod katerega so spravili nečloveški delodajalci brezštevilne proletarce.

Ne bomo se dalje mudili pri tem in pobliže orisali položaja delavstva, saj je splošno znan.

Razvoj delavskega in družbenega življenja v 19. stoletju je bilo treba omeniti zaradi tega, da bi mogli dokazati nujnost sindikalne svobode.

Moremo celo trditi, da je bila beda delavstva v tej dobi obsežena v naravi stvari same. V resnici je bila posledica misli in naziranj, ki so oduševljale gospodarski in politični sistem; bila je posledica prepovedi in ostrih omejitev, ki so delavstvo ovirale, da bi podvzelo korake, ki bi izboljšali njegov položaj.

Ta dva sistema sta slonela na materialni, celo na materialističnih zaskrbljenosti. Nobeden izmed njiju ni priznal nravnega zakona; nobeden se ni postavil v službo človeka; nobeden se ni prizadeval, da bi ustvaril za delovnega človeka take delovne pogoje, ki bi odgovarjali najskromnejšim zahtevam spoštovanja, ki ga dolgujemo človeški osebnosti.

Gospodarski liberalizem je skrbel le za to, da dvigne produkcijo dobrin. Vse je bilo podrejeno produkciji, ta pa konkurenci, ki ni poznala meja.

Kapitalizem je produkcijo obvladal in jo uredil v svojo korist. Pojem dobička je dobil prednost. Vse je moralo biti podrejeno dobičku.

Vsak izmed teh dveh sistemov je smatral delo za trgovsko blago, katero si je treba preskrbeti čim ceneje. Pri tem se ni nihče vprašal, če zadostuje dosežena cena za človeka dostojno življenje delavca in njegove družine.

Res je, da sta dala ta dva sistema delavcu pravico, da sme delo pod določenimi pogoji ali sprejeti ali pa zavrniti. Toda dobro vemo, da je bila taka pravica le na papirju.

Dejansko so uživali tako svobodo le delodajalci, ker so le ti bili v položaju, da so mogli čakati, dokler niso sprejeli delavci delo po od njih določenih pogojih. Taka »svoboda« je pa prav za prav diktat.

Delavci so bili gospodarsko in socialno šibkejši. Niso imeli močnih organizacij, ki jih naj bi ščitile. Niti niso imeli brezposelnega zavarovanja, ki bi jim omogočalo, da bi čakali, dokler ne bi dosegli ugodnejših delovnih pogojev.

Ker so bili ubogi, so morali sprejeti delovne pogoje, katere so jim stavili podjetniki. Svoboda, ki jih naj bi varovala, se je obrnila proti njim. V takem položaju so se mogli sklicevati le na zakone, da bi zboljšali svoj položaj.

Toda v sistemu gospodarskega liberalizma je bilo to nemogoče. Kajti ta sistem je poznal v tem pogledu samo en zakon in ta je bil, da se mora dogovor izvršiti tako, kakor so bili sklenjeni.

Pod kapitalističnim režimom je bil poseg zakona mogoč. Pod pritiskom delavstva in javnega mnenja, ki je bilo ganjeno zaradi bede, v kateri je delavstvo tičalo, in pod pritiskom srditih pretenj, ki so se od strani delavskega razreda javljale vedno odločneje, je zakonodajalec izprevidel, da ne bo mogel več ostati brezbrižen in da bo moral dati delavstvu zakonito zaščito.

Toda ta zaščita je bila zelo majhna, in sicer pod pretvezo, da je treba biti previden. Kapitalizem je stalno zaviral. Kajti njegova moč je rastla od dne do dne. In s to močjo je vedno bolj pritiskal na državno kolesje.

So se ki mogli delavci organizirati in poklicati na pomoč organizacijo? Gospodarski sistem in zakon sta se združila, da bi onemogočila z odredbami akcijo delavstva.

Gotovo je, da so obstojale v mnogih deželah ustave, ki so obsegale nekatere temeljne svoboščine: svobodo tiska, pravico zborovanja. Toda skozi več let so zakoni prepovedovali delavstvu, da bi se smelo združevati, da bi moglo svoje zahteve braniti in doseči zvišanje plač.

Brez dvoma niso bili zakoni nikdar dovolj močni, da bi mogli delavstvu preprečiti, da bi se združevalo. Poklicna organizacija je namreč v naravi stvari same. Delavstvo je dalo svojim združevanjem različne cilje, toda zakon so strogo uporabljali proti tistim, ki so izrabljali združevanje v svrhe, katere je zakon prepovedal.

V letih 1830. do 1860. so v Belgiji našteli 1610 delavcev, katere je zakon preganjal zaradi štrajkov. 320 je bilo oproščenih, 1090 pa obsojenih; od teh 946 na ječo, 144 pa na denarne kazni.

Postopoma — ker pač ni bilo drugače mogoče — so te prepovedi in omejitve popuščale. Zaradi tega in pa zaradi dejstva, da se je delavsko strokovno gibanje vedno bolj širilo, so bila tudi ostala sredstva strokovnih organizacij vedno bolj učinkovita, dokler ni bil dosežen cilj, to je: popolno svoboda delavskih strokovnih organizacij.

Neizpodbitno dejstvo je, da so mogle delavske strokovne organizacije šele od tega trenutka dalje razviti polno delovanje in doseči za delavstvo zboljšanja, ki so vplivala zelo učinkovito na položaj delavstva.

Dovolj jasen dokaz, kako zelo je potrebna svoboda delavskih strokovnih organizacij in da ni prave delavske strokovne organizacije brez svobode.

Toda položaj v totalitarnih državah se kaže v veliko slabši luči kot v gospodarskem in političnem sistemu XIX. stoletja. Videli smo, da ne obstoje pri teh sindikalna svoboda in da niso tako imenovani sindikati nič drugega kot izvršilni organi, kolesje režima, in kar je še slabše: vsa gospodarska, socialna in politična moč je združena v eni roki. Ker je vse podrejeno tistim smotrom, katere je postavil režim, je tudi izključena možnost gibanja v korist delovnega človeka. Saj je obče znano, da mora povzročitelj za gibanja, ki ne bi bila ljuba režimu, računati z najneprijetnejšimi posledicami.

(Dalje prihodnjič.)

Razgledi

Po enem mesecu vojne se pripravljajo najdalekosežnejše odločitve po Evropi in vsem svetu. Začetek tedna se je pričel z objavami o posvetovanjih Italije in Nemčije, Nemčije in Rusije, Rusije in Turčije, Turčije in Anglije. Vsa diplomatska posvetovanja pripravljajo na odločitev in razjasnitev Italije in Rusije. Obenem s stališčem teh dveh držav bo dana smer tudi za stališče drugih manjših držav. Za zaključek vsem posvetovanjem je Nemčija napovedala za ta teden govor Hitlerja pred nemškim državnim zborom.

Zgodovinski teden za Evropo so nazvali italijanski časopisi ta teden. Vsi italijanski časopisi pripisujejo največji pomen razgovorom med italijanskim ministrom Cianom in Hitlerjem v Berlinu. Gotovo so ti razgovori bili največjega pomena za nadaljni mednarodni razvoj. Napetost glede nadaljnega stališča Italije gotovo ni bila nikdar večja, kot je ravno ta teden. Nemški listi so v nedeljo zapisali, da se je prijateljstvo obeh narodov, ki sta tako tesno med seboj povezana, pokazalo v vseh odločilnih urah. S tem prijateljstvom bosta morali obe zapadni sili vedno računati. Nemški listi so dalje poudarjali, da sta obe državi zvezani z vojaško zvezo, ne samo s pogodbo, da se v vseh važnih zadevah posvetujeta o nadaljnjem. Nemška diplomacija vodi svoje diplomatske bitke tako, da bo hotela Anglijo in Francijo proglasiti za napadalca. Če torej Anglija in Francija nemških ponudb za mir ne bosta sprejeli, bosta napadalki in Italija bo — po pisanju teh listov — morajo priti Nemčiji na pomoč. Ali se bodo prevarili?

Dramatičen teden so predvidevali nedeljski londonski listi. Vsi listi so popolnoma enoglasni v tem, da mirovni pogoji Nemčije ne bi mogli biti taki, da bi Anglija in Francija mogli o njih razpravljati. Obe državi nikdar ne bosta priznali uničenja Češko-Slovaške in Poljske, nikdar tudi ne nadvlade Nemčije v svetu. »Berliner Börsenzeitung« pa je napisala na naslov Anglije in njenih politikov, da morajo uvideti, »da je nemogoče še naprej se boriti proti režimu in proti državi kot nasprotnikoma miru, ko je ta država (Nemčija) na tako nedvoumen način dala dokazov, da iskreno želi miru. Obenem je Nemčija tako zelo okrepila svoj položaj, posebno še po svoji zvezi z orjaško rusko državo.

O stališču Rusije za primer, da bosta Anglija in Francija odklonili nemške predloge je v nedeljo zapisal glavni moskovski list »Pravda«: Ako bo ostal nemškoruski poskus za mir brezuspešen, potem bo odgovornost za nadaljevanje vojne padla na Anglijo in Francijo. Sovjetska Rusija je bila, je še in ostane zatočišče miru in prijateljstva med vsemi narodi sveta.« V Londonu so časopisi zapisali, da s tem stališče Rusije še ni določeno, in da bo Rusija v danem primeru šele dala odločitev. Vse angleške stranke so tudi soglasnega mnenja, da je pri nemško-ruski pogodbi ostala zamgovalka Rusija, ki je obenem zaprla razširitev nemškega vpliva na vzhod in jugovzhod.

O položaju na Balkanu je zapisal napol službeni nemški list: »Naloge, ki sta si jih kot svojo dolžnost nadeli skupno Italija in Nemčija na tem skupnem interesnem področju, so prav uspešno izvršene. Balkan je bil nekoč od usode določen, da služi raznim silam kot ognjišče neredov, kot sod smodnika; sedaj je postal po modrem skupnem prizadevanju obeh velesil zatočišče miru in urejenosti. Neuspeli so ostali poskusi, da se Balkan zaplete v zmedo vojnih zapletljajev. Vendar morajo te države še vedno biti budno na straži.« Stališče balkanskih držav torej še ni za trajno razčiščeno. Članek ima tudi tu pomemben stavek: »Italija se bo še naprej potrudila, da svoj življenjski prostor v Sredozemskem morju zavaruje pred presenečenji.« Angleški minister Churchill je izjavil, da so interesi Anglije in Rusije na jugovzhodu Evrope iste.

Skrbi balkanskih držav zaradi zavlačevanja turško-ruskih pogajanj v Moskvi so se v začetku tedna povečale. Sklepanje rusko-nemške pogodbe je prekinilo in deloma iznenadilo turško-ruske razgovore. Turčija, ki je članica balkanske federacije, se je zelo trudila, da turško-ruska pogodba ne bi bila v nobenem nasprotju s turško-angleško-francosko pogodbo. Značilno in pomembno je, da je bil odhod romunskega zunanjega ministra v Moskvo preklican v začetku tega tedna

* * *

Volitve v senat so z ukazom kr. namestnikov razpisane za 12. novembra. Volitve se bodo izvršile po starem zakonu o volitvah senatorjev. Po tem zakonu volijo senatorje župani, banski svetniki in državni poslanci. Ker pa je bil parlament razpuščen, tokrat državni poslanci ne bodo volili.

Volilni zakon za narodno skupščino se po sklepu ministrskega sveta začne takoj pripravljati. Pravosodni minister dr. Laza Marković je dobil nalog, da izdela volilni zakon na podlagi splošne, neposredne, tajne in proporčne volilne pravice. Voliti se mora po listah. Nadalje je sklenil ministrski svet, da se izdelajo tudi drugi politični zakoni.

Posebna orožniška brigada za Hrvaško se je ustanovila na podlagi sporazuma med ministrskim predsednikom Cvetkovićem in podpredsednikom dr. Mačkom.

Vrhovno sodišče v Ljubljani dobimo s 1. novembrom s tem, da se preseli v Ljubljano sedež stola sedmorice, oddelek B, ki pa dobi drug naslov.

Novo bansko palačo je dobil Novi Sad. Za njo so dali Vojvodinci 58 milijonov dinarjev.

Uprava zagrebške delavske zbornice bo te dni razpuščena in imenovan komisarijat. Za komisarja nove uprave bo najbrže po zagrebških vesteh imenovan podpredsednik Hrsa.

Ban banovine Hrvatske dr. Šubašić je z brzojavnim odlokom 23. septembra razrešil ravnateljstvo OUZD v Splitu. Imenovana bo nova uprava, ki bo vršila posle do prvih volitev.

O demokraciji

Nekaj let sem delovni sloji stalno poudarjajo svoje zahteve po demokraciji. Tudi meščanstvo zahteva demokracijo. O demokraciji govori ves svet. Znamenje, da je človeštvo v silni stiski.

Krik po demokraciji je krik stiskanega človeštva. Krik po demokraciji pomeni torej za človeštvo rešitev. Zato je krik po demokraciji krik po rešitvi in družbenem odrešenju.

Demokracija za človeštvo ni nov pojem. Hrepenenje po demokraciji je staro toliko, kolikor je stara kultura človeštva. Že v starem veku so poznali Grki demokracijo. Pod demokracijo so pojmovali vladanje ljudstva. Tudi danes pojmujejo vsi narodi, ki vpijejo po demokraciji, demokracijo kot vladanje ljudstva. Zlasti za zatirane, pa naj bodo narodi, stanovi ali posamezniki, je v demokraciji obsežena poštena in pravična ureditev družbe in države, ki jim jamči eksistenco in tak razvoj, kakršen je potreben za njihovo rast in njihov napredek.

Demokratična ureditev družbenega in državnega življenja ne pozna boljših slojev, popolnejših narodov, ne pozna nekih polbogov, ki bi smeli šibkejše zatirati in izkoriščati. Demokracija tudi ne pozna malikov, ki bi se jim naj klanjali državljani in ljudstva ter prinašali na oltar namišljene veličine neizmerne žrtve.

Demokracija pomeni vladanje ljudstva, službo ljudstva za posameznika, za narode in človeštvo.

Res je, kar trdijo nasprotniki demokracije, da se je demokracija velikokrat zlorabljala in da jo je treba zaradi tega uničiti. Taki zaključki so nepravilni. Nihče ne bo mogel zanikati, da je ogenj koristen. Če ga pa kdo zlorablja, napravi veliko gorja. Nobenemu pa ne pade v glavo, da bi zaradi tega bilo treba ogenj uničiti. Nasprotno, skrbeti je treba za to, da se prepreči zloraba ognja.

Isto je z demokracijo. Vprašanje je, kdo in zakaj je zlorabljal demokracijo. Ugotoviti moremo, da niso delovni sloji nikoli zlorabljali demokracije. Iz dveh vzrokov:

Delovnim slojem se dosedaj ni posrečilo, da bi prišli do vladanja. Vsepovsod se je ustvarila kasta »boljših« ljudi, ki so si priborili — žal tudi s pomočjo in na račun nezavednosti delovnih slojev — oblast v državah. Vladali so in še vladajo tako, kot je koristno zanje, seveda pod krinko demokracije. Delovnim slojem pa dokazujejo, da je vse v najboljšem redu in da ni mogoče drugače.

Dokler ni odpora, je tudi demokracija spoštovana. Ker pa je posledica take demokracije, kakor jo pojmuje kasta »boljših« ljudi, vedno hujši gospodarski in moralni propad izžemanega ljudstva, se javlja tudi odpor. Če je odpor vedno bolj viden in organiziran, menijo vladajoči, da ni taka demokracija na mestu, ki omogoča odpore. Zato so potrebni ukrepi, ki onemogočijo ali vsaj naj bi onemogočili odpor. Nočejo pa priznati, da ne rodi teh odporov demokracija, ampak zlorabljanje demokracije.

Delovni sloji že zaradi svoje usmerjenosti ne morejo zlorabljati demokracije. Hrepene po takem redu, v katerem bo izginilo izkoriščanje in zatiranje. Vedo, da je mogoče tako stanje le na podlagi pravičnosti. Ta pa daje vsakemu svoje. Vedo tudi iz lastnih skušenj, kako ponižuje in žali poseg nepoklicanih v pravice prizadetih. Zaradi tega se pri teh ne bi moglo zgoditi, da bi segli na področja, kjer nimajo kaj iskati ali vsaj ne bi smeli iskati, kot na primer meščanstvo v zadeve delavskih ustanov, ki so izključna ali vsaj večinska last delavstva.

To je lažna demokracija. Posledica take lažne demokracije je nadaljnja laž. Zato zna poročati taka lažna demokracija o veliki ljubezni do delovnih slojev; v skrbi za nje in v velikih ukrepih, ki jih je napravila v njihovo korist. Delovni sloji poslušajo, čakajo, pričakujejo, pa od nikoder nič, ali vsaj bore malo. Nič takega, kar bi moglo zadovoljiti njihove zahteve in hrepenenja po pravičnosti, po taki gospodarski in družbeni ureditvi, ki bi omogočila in zajamčila njihov obstoj in njihov napredek.

Zasluge lažne demokracije so razni državni sistemi, ki gredo popolnoma preko človeka in njegovih osebnih pravic, katere še nihče ni smel krasti brez kazni.

Zasluga lažne demokracije je današnje obupno stanje človeštva.

Z duhovnega stališča: zmešnjave, nezaupanje, boljši in slabši stanovi, gosposki in hlapčevski narodi.

Človeštvo bo rešila edino demokracija. Če ni bilo prej jasno, je danes, da so dosedanji nosilci demokracije dokončali. Sami pokvarjeni in neiskreni so pokvarili tudi demokracijo. Mesto poštenosti so vpeljali nemoralo v mislih in dejanjih. Nosilci demokracije morajo postati tisti del človeštva, ki je ohranil smisel za njene dobrine. To so delovni sloji.

Ne bo to prvič v zgodovini človeštva. Bili so že enkrat rešitelji njegovi. Ko je poganski nauk Rima pritiral kapitalizem in absolutizem tiste dobe na višek, na drugi strani pa sproletariziral vso državo, ko je ustvaril razpad javnega hotenja, ko je žrtvoval osebnost človekovo tem idejam in tako popolnoma razvrednotil človeka, je prišla rešitev ravno po teh razvrednotenih proletarcih. Saj so postali oni nosilci in razširjevalci nauka Kristusovega: O vrednosti, da, o najvišji vrednosti človeka in njegovih pravic. O ljubezni in pravičnosti.

Zdi se mi, da smo danes v istem položaju kot je bil rimski proletarec. Sedanje razmere so nevzdržne. Še bolj duhovna anarhija kot gospodarski izrodek. Zato bodo morali stopiti na plan tisti, ki so najbolj prizadeti od tega stanja.

Današnji razvrednoten in zaničevan človek mora postati jutrišnji vladar. Druge rešitve ni. Le ta je sposoben ustvariti pravo demokracijo in prinesti človeštvu toliko zaželeni pravični družbeni red.

NA ROBU

... kakor zakon, tako je tudi raba zakona po božji naredbi; prav tako osnove ter poglavitne dolžnosti in pravice družinskega življenja ne izhajajo iz človeške samovolje, ne iz gospodarskih razmer, ampak od Boga stvarnika vseh stvari. — (Divini Redemptoris.)

*

Seveda ljubezen ne more nadomestiti dolžne in pregrešno odrekane pravičnosti. Toda, če bo človek tudi dosegel vse, kar mu po pravici gre, bo še vedno širno področje za ljubezen: sama pravičnost, če se je še tako verno držimo, bo sicer mogla odpraviti vzroke socialnih borb, ne bo pa mogla zediniti src in združiti duhov... skupnost duhov... eno telo — Kristusovo telo... — (Quadragesimo anno)

*

Mgr. Mermillod, škof iz Freiburga v Švici v letu 1884. ob začetku freiburške zveze:

»Mi imamo pred seboj socialiste, ki so prej izgnanci (exilés) iz krščanskega reda kakor pa naši nasprotniki, in ono liberalno šolo, ki je v letih 1789. do 1830. razsejala toliko predsodkov in liberalnih zmot po svetu. Mnogo poštenih ljudi, zlasti še med meščanstvom so jim nasedli: treba je sedaj krepkega napora proti samemu sebi, da se te navlake rešimo. Bodimo do vseh teh izgubljenih sinov odločni kakor sv. Hilarij ali tudi blagi kakor sv. Frančišek Saleški.«

*

Cerkev ima dolžnost, da se brani pred strankami, ki se hočejo »opirati na katoličane za dobro Cerkev« — kakor taki politiki pravijo — pa se v resnici opirajo zato na Cerkev, da pripomorejo svoji stranki do zmage.

(Kardinal Gasparri.)

*

V zgolj političnih vprašanjih prepusti Cerkev vsakemu svobodo, kakor mu gre. (Pij XI.)

*

Individualno morejo biti katoličani pripadniki raznih političnih organizacij, ako te dajejo jamstvo tako po svojem programu kakor po svoji stvarni orientaciji, da spoštujejo pravice Boga in vesti. (Pij XI.)

Mezdna gibanja iz drugih krajev

V lesni industriji Gutmann v Belišču je »Hrvatski radnički savez« sklenil novo kolektivno pogodbo. Da je podjetje na pogodbo pristalo, je moralo delavstvo stopiti v stavko, ki je trajala skoraj mesec dni. Končno je podjetje pristalo na pogajanja, katerih rezultat je bil, da so se osnovne plače do 24 din povišale za 2 din, a nad 24 din dnevno pa za 1.50 din. Akordne postavke na žagi, skladišču, tovarni tanina in pri destilaciji, pa so se povišale za 5%. Akordne postavke za razkladanje in nakladanje so se povišale od 20 do 50%. Vajencem, ki narede pomočniški izpit, se je povišala dnevna plača od 18 do 22 din. Vsi delavci brez razlike imajo po šest mesečni zaposlitvi pravico do dvadnevnega plačanega dopusta. Podjetje bo nabavljalo za vse delavce moko in koruzo po nabavni ceni. Delavstvo je doslej dobivalo dežne plašče za polovično ceno, sedaj jih bo pa dobilo brezplačno.

Dosedaj je v tem podjetju imel večino ORS, t. j. Organizacija Vilka Haramine. Vse delavstvo pa je korporativno prestopilo v HRS.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štev. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žamer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

PRIHRANKE vlagajo delavci v **Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/I.**